

Цетиње, 15. јула

Кнез Билор, њемачки расканцлер, иде из Берлина. Али иде тако нагло, да пада у очи. По свој прилици нико га не јури, нити му пријети каква опасност. Зато и јест ово нагло напуштање Берлина веома карактеристично.

Узрок може лежати само у кризи његових интимних односа са царем, и у кризи оне спољне политике, коју је до јако водио. Ти односи, поред свега што су споља садржали љубазан изглед, мора да су веома поремећени — тако, да су му постали несносни. Хоће што прије да изиђе из њиховога домаћаја. Пуи пригушенога бога оставља он Берлин.

А што се спољне политике тиче, коју је водио, има знакова по којима се може прилично поуздано претпоставити, да је у лаганом преображају, и то иницијативом царевом. Видљиви почетак тога преображаја учињен је састанком рускога и њемачкога цара у Бјерке-у, коме није присуствовао кнез Билор. Још онда смо ми у овоме листу писали, да је то значајна чињеница и да значи скретање са дојакосњег правца њемачке политике према Русији. Пошљедице су дошле да нам то потврде. Развој тих пошљедица био је тако нагао, да се је Билор осјећао сваком даном све већи туђин на мјесту њемачкога канцлера и да је морао пожељети, да се што прије уклони и с тога мјеста и из Берлина. Изговор, да су га оборили у парламенту, легенда је. Још ни једнога канцлера њемачког није оборио парламент, пошто то није дао њемачки цар, и пошто у њемачкој нема парламентарних влада. Не би ни сад пао, ма какву опозицију имао, да није његов пад хтио цар. Узроци су у ономе зимишњем Билорљевом говору у парламенту, у ком не само што није узео у заштиту свога цара противу опште граје јавнога мњења због извјесних енглеских открића, него га је још и осудио, што се, неодговоран, мијеша овако у спољну политику царевине.

Цар је то за онда прогутало, али је одмах дигао руке благоволења са свога канцлера и полако припремао земљиште за нов курс.

Оштра противност према Русији у коју је дошао залагањем све своје војничке силе за Аустро-Угарску и анексију Босне и Херцеговине, одредили су га да се брже одлучује, и одлучио се. Билору је отворио врата да иде, а рускоме цару раширио руке да га загрли. Двије користи извукао је из овога новог курса: опростио се канцлера, који га је изложно осуди јавнога мњења, и ублажио је гнев руски спрам себе због анексије.

Са колико је искрености изишао пред рускога цара, показате ври-

јеме. Ако ћемо судити по прошлости, веома велику искреност не можемо предсказивати. Послије Берлинског Конгреса, гдје је њемачка била на страни сила које су биле противу Русије, Бизмарк је ту исту политику завео — политику предусретљивости и искренности. Ништа то није сметало да се дође до европачке интервенције у корист анексије.

Наравно да у овај мах може друкчије бити. Наше веће могу да се необистине. Пад кнеза Билора поразно је у Бечу, а у Италији отворено се говори о могућности, да је почетак разортачавања у централном тројном савезу. На пораз у Бечу ми смо у једном од ранијих бројева већ обратили пажњу, а сад упозоравамо на нов момент: на значај, који Билорљев пад има по опстанак тројнога савеза. Један нов прилог у томе правцу је и вијест, да за посланика њемачког у Париз иде државни секретар спољних звања у Берлину Шен — онај исти, који је пратио цара у Бјерке и кога је на томе састанку руски цар одликовао орденом у брилијантима. То ријетко одликовање једнога државног секретара пале нам је у очи и ми смо то у овоме листу још онда нагласили, тврдећи, да је то сјенка, коју велики догађаји бацају према се.

Наречење г. Шена за њемачког амбасадора у Паризу на мјесто старог кнеза Радолина доказ је, да њемачка заводи једну са свим нову политику, сагласну руским погледима — доказ, да састанак царева у финским водама није био тек онако. О Аустро-Угарској се при томе води врло мало рачуна.

Из свега излази, да је пад кнеза Билора знамење крупних преображаја у лону тројнога савеза, а његов нагли одлазак из Берлина знак, да се нешто брзо развија што га обиљежава као величину прошлости и што га веома тишти.

Пад кабинета Клемансо-а

Ове године све неки изузетци. Све се нешто збива преко обичаја, на нови начин. Падају кабинети!

Што се кабинети мијењају није ништа необично, али је необично то што се крупни догађаји дешавају баш у доба које се назива сезоном бања, мртвила, одмора.

У ово доба године је обично политичко затишје. Велики политичари и државници се повлаче у природу и остављају све државне послове како би се одморили од великог и напрезног рада и прикупили нову снагу за јесен. Али овога пута са свим обратом бива. У њемачкој се мијења државни канцлер, у Грчкој се мијења влада, између Турске и Грчке запети односи и сад одједном долази и пад француског кабинета. А све то долази тако изненадно и неочекивано.

Кабинет Клемансо-а пао је. Колско јуче добио је у парламенту

огромно повјерење, а већ данас долази нови кабинет

Клемансо је дочекао оно што је он до сада многима учинио. Онако исто као што је он био безобзиран према досадаљим владама, тако су сада и према њему безобзирни били. Његов кабинет није пао због своје политике, него због личности Клемансо-а. Својим безобзирним држањем, он је лично стекао много непријатеља. И они нијесу сједили скрштених руку. Као год што је он радио противу свакога ко није уз њега, тако су и његови лични противници радили противу њега.

Да би му се осветили они су чекали на згодан моменат. Он је дошао баш онда када се Клемансо ни мало ни надао. Он је пао онда када је држао да најбоље стоји. У парламенту је ишло све како ваља. Опасност влади није никаква пријетња и зато су се многе владине присталице удаљиле из парламента. Ту прилику су вјешто искористили његови противници.

Било је ријечи о француској флоти. Завршну ријеч држао је Делкасе председник анкетне моринске комисије и том приликом се оштро оборно на рђаво уређење флоте. Клемансо се због тога околио на Делкасе, пребацијући му како је његова спољна политика унизила Француску и довела до Алгесира-са. То је изазвало силно негодовање тако, да га је парламент оборио.

Противу Клемансоа су гласили: 63 радикала, 6 дисиденти, 6 републиканаца левнице, 18 независних социјалиста, 45 удружених социјалиста, 30 умјерених републиканаца и 51 удружених националиста. Уз владу су били: 133 радикала, 63 републиканаца левнице, 11 умјерених републиканаца, 18 независних социјалиста и 1 конзервативац. Од гласања су се уздржали 26, а одсутни су били 178, већином приврженици Клемансоа.

Француска штампа, говорећи о паду кабинета, сву кривицу обара на Клемансоа. Она га окривљује да је сам проузроковао пад и да зато заслужује осуду. Листови „Aurore“, „Action“, „Republique Française“ врло се оштро изражавају о њему, док „Humanité“ и др. листови с похвалом говоре о држању створене већине.

Масарик опет мути

Утјеран у лаж с најнадлежније стране бечкога спољнег звања преко „Фремденблата“, одбијен од стране београдске владе, и од наше позван да докаже своје неистините тврдње, г. Масарик се огрдио гробним ћутањем. Обећао је да ће доказати, на није доказао, није ни покушавао.

Сад ено га опет у Биограду. Тиче нас се шта ту ради и с ким се састаје само у толико, у колико ће нам објаснити његово даље држање. Истрчавати испред будућности не можемо, зато ћемо се задржати на оном, што је у Биограду дао јавности.

Дао се интервјуисати. Од кога? И то нас не интересује. Примећујемо само да је интервјуиста прилично успио да спом разговором да карактер једнога канцеларског ак-

та и да поставља питања више званичног но приватног карактера. Као да му је стало било да онако кроз зубе некога оправда!

У том намјештенем преслишавању Масарик је имао смјелости да каже, да је истину говорио. Утјерује тим у лаж барона Ерентала, и ако може и сам увидети, да нико не може имати разлога да више вјерује њему, но г. Еренталу.

Брани се понављањем ранијих неистина, и то је све. Обећао је да ће доказати, па не доказује. То је најбољи доказ да је говорио неистину. Ако у Биограду топрв тражи те доказе, неће их наћи, јер је влада дала изјаву која не иде у прилог тога његовог смјера. Било би немило изненађење, ако бисмо се у овом преварили.

Изјављујемо и опет жаљење, што је такав човек, као што је Масарик, могао бити тако непажљив и лаковјеран, да упадне у један такав грех према Црној Гори, из ког је изашао осрамоћен. Ми му то нијесмо жељели, али смо се морали бранити, као што ћемо то свом енергијом чинити и у будуће од свију и од свакога.

Братски испраћај

Досадањи дипломатски заступник Краљевине Србије г. Јован М. Јовановић испраћен је у суботу са Цетиња на врло лијеп начин.

У очи дана његова поласка лично су га извођели посјетити Њихова Височанства Књаз Мирко и Књаз Петар и пожељели му срећан пут, а на дан поласка у име Њ. Кр. В. Књаза Господара пожељно му је срећан пут ађутант Њ. Кр. В. Књаза Господара.

Пред сам поласак његов у посланству се окупио велики број најодличнијег грађанства, којом му је приликом испред свију пожелио срећан пут председник општине г. Јокан Ивановић. Захваљујући се и опраштајући се од грађанства г. Јовановић је свој опрштај завршио ријечима: „Жалим, што морам по својој дужности оставити Цетиње, гдје сам живио међу браћом, одакле носим најбоље успомене братске заједнице и љубави Црне Горе и Краљевине Србије“.

При пролазу г. Јовановићеву кроз варош, грађанство га је поздрављало желећи му срећан пут.

Са Његуша је г. Јовановић упутио председнику општине г. Јокану Ивановићу телеграм ове садржине:

„Захваљујем Вама и грађанству цетињском на досадањем братском пријему и срдачном испраћају са Цетиња, које задржавам у најљепшим успоменама.“

Нови ратни материјал

— нарочити извјештај —

Бар, 10. јула

У уторак је под Бар прислио велики брод руске добровољачке флоте „Петроград“ са ратним материјалом, на који се одавно изгледало. Тај ратни материјал био је још пршле године послан по броду „Харисону“, али због тадањих политичких прилика повратио се баш у тренутку када је хтио брод ући у наше воде.

Под заставом руском и црногорском „Петроград“ је доплвио под Бар прије подне. што је изазвало силно одушевљење како међу радницима на пристаништу, тако и међу народом, који, на глас да је приспио ратни материјал, листом похита да дочека и поздрави давно очекиваног госта.

Бурни усклици и ватра из пушка најављивала је долазак брода и док је он бацао сидро и котвио се, догле је силан свијет прекрили обалу. Радници оставише посао, а свијет се са свију страна тако нагло покупио, да се на обалу није имало гдје стати.

„Живио Господар! живио руски цар! Ура!“ проламало је небо.

Морнари са брода одвраћали су усклицима: ура, а један топовски метак са брода огласио је, да се брод укотвио.

При дочеку брода био је и министар војни г. бригадир Митар Мартиновић, који је нарочито дошао у Бар да буде присутан искрцавању ратног материјала.

Пошто се брод укотвио, командант г. Шчегловски сишао је на обалу, гдје га је министар војни поздравио, а окупљени народ стао је одушевљено клицати: живио цар руски! живјела Русија.“

Одушевљење је било тако силно да је народ команданта на рукама однио до стана, пјевајући уз пут патриотске pjesме, а пред станом је било неописано народно весеље, те је поведено и коло.

Послије подне министар војни био је на свечан начин дочекан на броду. Сав брод био је окићен заставама. На палуби је била постројена почасна чета, а пред министра је изашао командант брода са официрима.

Долазак ратног материјала толико је изазвао весеље у народу, да се цео дан није могао одвојити од брода, па чак и сами радници, што на пристаништу раде.

Сјутра дан, у сриједу, отпочело је искрцавање материјала. Оно се врши под надзором министра војног и официра, који су нарочито у Бар дошли.

Прво искрцавање поздрављено је топовском паљбом и усклицима: живио Господар! живио цар руски!

Искрцавање врши војска са таквом радношћу, да је милина погледати како је прилегла на посао. Радници са пристаништа су такође изјавили своју готовост, да припо-

могну искрцавању, али им је забрањено и упућени су на свој рад. Нашим војницима је прискочио при искрцавању материјала и сам савјетник г. Макс Осиповић Фишер са сином и шћери тако, да их никакве молбе нијесу могле одвојити од овог напрезног посла.

Први транспорт ратног материјала за Вир-Пазар извршен је жељезницом у четвртак. Дочек на Виру био је врло свечан, те је и тамо настало силно весеље.

Искрцавање из брода и транспорта за Вир врши се још једнако. Одушевљење је у народу велико, да се pjesма непрекидно ори и ни о чему се другом не води разговор него само о приспјелом ратном материјалу.

Ови дани остаће дубоко урезани у срцима свију Црногораца.

Епископ Кирил у Острогу

Као што смо јавили, новорукоположени епископ, г. Митровић на свечани начин је дочекиван кроз све крајеве кроз које је пролазио идући за своју резиденцију. У манастиру Острогу дочекан је такође врло свечано, и том га је приликом пред манастирском црквом поздравио јеромонах Никифор Симоновић овим ријечима:

Ваше преосвештенство милостиви Архиепископу!

Неописана радост обухвата нас, видјећи, да ви, наш пастир, начелниче, долазите божијом милошћу чили и здрави. И ми грешни молитвеници ове свете и велике остршке обитељи — Богу и Светоме Оцу и чудотворцу Василију — молили смо се за ваш срећни пут и повратак на катедру, са које ће те нас свјетлошћу ваше благодарне душе и архипастирске поуке обасјати, нашто вас је позвао промисао Божији а Његово Краљ. Височанство наш узвишени Господар Књаз Никола подигао и поставио на то узвишење — „Јако град веру гори“, са које ће те висине и упућивати повјерену вам паству стазом Христове науке, на спас наших душа, а на задовољство оца домовине — Књаза и Господара нашег Николе првог, и на корист наше св. матере цркве.

Ваше Преосвештенство! „Не вжигают светилик... под спудом но на свещенице... да светит всею“ и Ваше је Преосвештенство *трећи* светилик наше цркве, ког нам је дала та узор *Српства и православа* поносна српска Бока.

Наша света црква у Црној Гори, у којој је скоро сваки праг окупан крвавим и јуначким слезом, борећи се за слободу и црквену светињу, имала је баш у овој св. обитељи, у лицу вашег претходника — блаженочившег Висариона Љубише — узор архијереја, са катедром у овој српској Таби и он је први иза тешких ратних подвига, почео уводити нови ред рада духовног живота,

те да сваки за се пожемо, држећи пушку приправну на пуцање. Идући тако преко њива и ливада, дођосмо до засека Бостаница.

Пушка ми о рамену тромо висела и ја сам подлагано, скоро без даха и гласа, ступао покрај живице, разгледајући се око себе опрезно и плашљиво попут каква хајдука. Ја нијесам никад увирио у ловачком спорту, зато ни сад не осјећах удобности у овој јутарњој шетњи. Кајао сам се и сам себе корно, што сам се без икакве нужде повео са лудом главом свог пријатеља и пошао на ову ловачку забаву, која изискује толико злоја и напора, толико труда и муке.

Како је ту вечер било кише, ноге су ми се склизале и ја сам тешком муком корачао преко сјеновања, стрипка, јама и разора.

У пади, да ћу понашити коју пренелицу, десно сам и лијево млатио танким дугим штапом, што сам га носио у руци. Не знам како се десило: пенод штана нешто ми црио сложило. Унатоц подуке, коју сам примио од пријатеља „искусног ловца“, остао сам непомично да буљим за отпричулом препелицом. Птица је побијела.

Ја сам без мисли и без жеља поновно почео млатити штапом десно и лијево. У близини мојој гласно се ситни испрекидани цркулт малих птица. Разгледао сам око себе, али ништа нијесам видио. Чушило ми се, да ме ти ситни врагови пемјавају, па се ругају мојој ловачкој вјештини. Смиривши се у лицу, почео сам клицати главом и пријетити

међу свештенством, а данашњи Митрополит Митрофан, уздигао је углед и материјално обезбјеђење нашег свештенства, уредивши то према савремености. Преосвештени Владико!

Наше свете обитељи и у њима монашко свештенство данас се тврдо узда у вас — наша два пастира-начелника, да ћете ви, са Високопреосвештеним Митрополитом Митрофаном, који је — у вама, — наш Богом даровани архипастир, — давно увидио *достојнога свјетилника и пастири* — учинити, да и наши манастири проsvјетљају новим духовним животом како би наши манастири и даље остали огњишта културе и просвјете а њини служитељи наоружали се науком, као умним, духовним оружјем, са којем би могли са успјехом испуњавати дужност свога светога позива.

Десница Вишњег дала вам је „жељз сила“ и нека је благословен Бог, који нам је даровао таквога архипастира, који ће и моћи одговорити: „Се аз и дјети јаже ми даде Бог.

Добро нам дошао владико свети. Таков бо нам подобает архијереи.

Међународни савез

за кореспонденцију

У Србији је основано друштво за међународну кореспонденцију. Одавно се осјећа потреба за оснивање овога друштва, коме је задатак, да створи међу члановима могућност међусобне размјене поштарских карата, марака, новина и других сличних предмета. Сва питања политичка и вјерска су искључена.

Ово највеће друштво на Балкану, заступљено у цијелом свијету, обратило се својим цијењеним писмом на нас, у коме, крај осталог, вели: „Србија и Црна Гора треба рамо уз рамо да иду заједно, те ни у овој прилици Црна Гора не треба да изостане“.

Друштво носи назив: „Србија, међународно друштво за кореспонденцију“. Друштво има и свој лист „Србија“, орган друштва излази на српском, енглеском, њемачком и француском језику.

Друштво апелује у свом органу овако:

„Одавно се осјећала потреба за оснивањем оваког друштва у Србији. Ми сад задовољавамо ту потребу, и одазивамо се жељама својих многобројних пријатеља и цијелога свијета. Нећемо претјрати ако кажемо, да ће наше друштво, према свима досадањим знацима, бити међу првим свјетским друштвима овакве врсте. — још прије двије године ми смо намјеравали да образујемо овакво друштво, али тада нијесмо имали потребан број чланова. Данас пак послје двије године успјешна рада, ми смјело пријет писмо остварају своје намјере. Ми смо се постарали да нађемо адресе из земља из којих многа друштва немају ни једног члана. Тако помињемо примјера ради, ове земље: Црна Гора; Нова Гвинеја, Фиџи, Св. Тома (Д. З. И.), Хавај, Антигоа, Доминика, Франц Конго, Бенадир, Уганда, Самоа, Тонга, Њаса, Св. Јелена, Еритреја и т. д. — Колику корист пружа наше друштво онима, који желе да се усаврше у страним језицима и др. наукама (у географији и др.) — о томе

не треба ни говорити. — Оваква друштва, као што је ово наше, постоје у цијелом свијету. Имају их и Кинези, Јапанци и Румуни, па чак и — Турци! Оснивање нашег друштва, које ће бити једино не само у Србији него и у цијелом Српству, долази баш у оно вријеме, кад су на нашу отаџбину упрте очи цијелога свијета, и кад се с великом пажњом прати њен развитак и препорођај у свакоме погледу. Ми ћемо учинити да се глас Србије разнесе широм цијелога свијета, и да он продре и у оне крајеве, у којима се врло ријетко чује. — Ми се не лаћамо тога посла толико из материјалних, колико из патриотско-моралних разлога. Стога и не тражимо веће приходе од оних, који би били довољни да нам покрију издатке, који су за сада врло велики. — Увјерни смо да ће мо имати великога успјеха у иностранству, а како ће српска публика сватити наш рад с националног гледишта — показаше скоро будућност.

Сем тога, друштво је упутило и овај оглас:

„У Београду (Србија) основано је прије кратког времена ново друштво под горњим именом. Циљ му је: да своје чланове, који су из свију држава и колонија међусобно зближи и упозна, што се постиже међународном кореспонденцијом (пријеписком) између чланова. Ово је друштво у погледу свога задатка једино на Балканском Полуострву. Друштво има и свој нарочити орган, који излази на српском, енглеском, њемачком и француском језику, у коме излазе имена свију чланова; поред тога у њему су одабрани чланци из живота свију народа, а нарочито из живота српскога народа, зашто је и установљен нарочити одјељак.

Чланом може постати свако оно лице, које плати годишњу уплату од 2.50 дин. (2.50 круна), доживотни су чланови, који једном за свагда приложе 20 динара (круна). Новац треба слати поштанском упућеницом на доњу адресу. Уз то треба послати попуњену уписну листу, која се може добити у уредништву овога листа, пошто се најприје пошље 10 новчића за поштарину.

Управа Друштва „Србије“ налази се у Смиланићевој ул. бр. 4. Београд, Србија.

Херцеговци у Црној Гори

Када је објављена анексија Босне и Херцеговине и када је противу тога уложила снажни протест Црна Гора и Србија многа наша погранична браћа, бојећи се да не настрадају као истакнути Срби, пријешли су у Црну Гору како би на тај начин избјегли евентуалне непријатности и опасности.

Они су коду нас остали све до сада не смијући се никако повраћати домовима својим бојећи се прогоњења од стране власти. На њиховој повратку радило се дуго вријеме, или се није могло ништа да учини, тако, да су се овијех дана многи, без обзира на рђаве

по земљи. То бијаше један мали кос. Крилашцима је немоћно млатио и у дубој боли натраг поцакаивас. Ситни му кљунчић бијаше отворен, а ружена крвава попут пламена издаха текла је из грла и падала по праху и лишћу, стварајући неке тужне... тужне ликове.

У руци сам држао судионика свог злочина — пушку и хладнокрвно посматрао свакутањ овег недужног слабог створа којем сам пролио крв, да угасне прије времена.

Да, ја сам пијеом посматрао овај свој ужасни чин, у којем се у потпуној ситни приказивала граница јачег над слабијим. Срце ми је у овај час било тврђе од жељеза, а крв хладнија од леда.

Држао сам пушку у руци хладно и без осјећаја, попут грома, који својим демолским бијесом разруши колибу каква сиромашка. Под мојим се ногама у праху копрнала мала невинна птичица, пружајући вратић без гласа и викаја. Ах, чини ми се, и сад је видиш, гдје у ситним мукама издише...

Танани трачак ове крви, ове ружене крви, што је текла из меканог грла ситног коса побудио је у мене дубоко сажаљење према том недужном створу.

— А зашто сам те устријелио?...

— Не знам!

— Да, да. И ја да право не знам. Та устријелих те за то, да те усмртим. Зар не?

Бринуо жарбо сунце златио је један био

ПОДЛИСТАК

КАП КРВИ

— Турски написао Ахмер-Никјет —

Било је то једног јупског подугајног јутра. Сунце се још не бијаше родило, кад сам се дигао из кревета.

Брао се обукох и побох до куће свог једног пријатеља, с којим бијаш уговорно отићи тога јутра у лов у цариградски засеок Бостаницу. Кад сам кроз отворена врата ушао у авију, затекох га опрежљена под пушком у друштву још двојице другова. Након обичног »Сабах шериф хаир олесун« (*) Друштво ме потанаша по раменима, говорећи ми у смијеху:

— Слјена ти срећа била!...

Тек се почео развидјавати, а ми смо већ ступали кроз њиве преко покошене влажне власуље и дјегелине. Ишл сам некако слободно и весело попут школских бјегунаца, плашећи својим објесним хихотом мале птичице, које око нас скакутаху по смарагдним грамама и блесерној трави. Један између другова, који бијаша чврсто увјеран у своје ловачко искуство и вјештину, некако нам је ваљно приповиједао о ловачком спорту и о својим доживљајима у лову, те нас подучавао како треба цицати, пушку оданићати и погађати. За тим нам је управо императивно предложио, да се разиђемо у »ловачки ланац«

* Добро јутро!

пошљедице, својевољно повратили на огњишта своја.

Службени лист „Глас Црногорца“ доноси поводом овога саопштење:

Током кризе, изазване проглашењем анексије Босне и Херцеговине, наша погранична браћа, у оном тешком и неизвјесном, скоро ратном стању, нијесу преставала по гдје који прелазити у нашу границу, тако да им је број допрдо до четири стотине, махом људи фамилијарни и имућни, осим војничких бјегунаца разних народности.

Ови посљедњи били су отпуштени одмах послје успостављања правилних односа са сусједном Монархијом, а прве је Књажевска Влада задржала у нади да ће им моћи у Бечу испословати амнестију, како би се могли слободно на своја огњишта повратити. Из почетка је било изгледа, а кашње је била стављена у изглед и дјелимична амнестија; али је најпослије дошао Књажевској Влади преко овдашње аустро-угарске легације коначни негативни одговор.

Услед тога Књажевска је Влада ставила до знања пребјеглим Херцеговцима: ко жели да остане у Црној Гори, да ће се влада постарати да му опстанак обезбједи; ко жели да се настани у Србији, да ће му се дати путни трошак, а да ће се Краљевска Влада, по постигнутом претходном споразуму, такођер постарати за његов опстанак; најпослије, ко жели да пође у Америку, да ће му Књ. Влада дати путни трошак.

Сасвим је било природно, да ће ове људе поразити овакво рјешење њиховог питања, које им не омогућава слободан повратак својим кућама, те се они у великој већини, у том тешком положају, одлучише, да се непосредно обрате овдашњој аустр.-угар. легацији за повратак; али нијесу могли добити одређена одговора, осим што им се рекло, да ће се благо поступити са свима онима, који нијесу починили какав злочин или већи преступ.

Услед тога су се јучер повратили својим кућама преко Казанаца 176 Херцеговица; 165 остали су у Црној Гори; 39 отпутовали су преко Италије у Америку; 10 преко Новопазарског Санџака у Србију, а један у Бугарску.

Оволико ради обавјештења нашега народа, који је био готов да са својом прибјеглом браћом дијели и посљедњу кору хљеба.

неба, које је спичило извешталом плавом баршуну и — склизнувши се измиђу облака — просипало попут благослова капање свог свијета по ружевој крви недужне птице, што је умирала у једном закључку влажне пиве, увијена у маленковички плашт велике тишине.

Ја одбацих од себе пушку и повлекнух на колена над тијелом своје жртве. Пажећу грмена ми запе за оно једино остављено трошно гвијездо. И ја сам помислио:

Ах! каквом би чежњом, каквом радошћу то гвијездо до идучег прољећа раскрилило свој загрљај овој несретној птицици, овим ситним крилима! —

Дуго сам времена остао клечећи над мртвим косом. Спомнала ме бјеше дубока маленковица. На једном чух код себе гласан разговор неколико људи. То бијаше моје друштво. Кад сам му приновиједио мој догађај о малом птицици, сви су ме грохотом и смјехом због моје пјесничке лудорије.

У то се један од друштва саже доле те узме косу и — замотавши га у мараму — шљавио ми доноси:

— Укусан залагај, зар не?...

Тај ми је пријатељ хефти дана иза тога — не знам, ваљда опет из шале — послао тијело мале птичице нацупљено.

Ја и дан данас ту пилу мувам у једном куду своје собе, а трачак оне ружево крви што је пролила, нитијесту је у моје срце као каква прна мрља.

Српство

Нове српске школе. У Мостару, у Херцеговнин, дожу двије српске основне школе мушку и женску, јер да су дуже остали при старима, школе би биле убрзо затворене. Али како се зграде неће моћи довршити без помоћи Срба изван Херцеговине, то је одбор општине ријешно, да изда своје блокове и разашаље их свуда гдје Срби живе, молећи, да га помогну својим прилозима. Како ће таквих блокова доћи лијеп број и код нас, препоручујемо свијема пријатељима нека се заузму, да их што више продаду. Тиме ће се помоћи не мање него 500 Српчаци, која похађају мостарске школе. А то није мален број и за те Српчиће морамо се сви побринути.

Сазив далматинског сабора. Службена „Dalmatinska Smotra“ износи како влада не иде за тим да се сазив далматинског сабора развлочи, него, напротив, ради на томе да се сабор сазове у почетку јесени.

Германизација у Далмацији. Далматински намјесник Нардели позвао је у понедељак све чиновнике који су ступили у службу прошле године да положе заклетву. Њима је наређено да положе заклетву на њемачком језику и то је извршено. А овамо се вели да је службени језик српски!

Словенство

Словенци и Талијанци. Између Словенаца и Талијанаца је у Истри велика нетрпељивост. Због тога између њих долази врло брзо до сукоба, па и крвавих. Такав је случај био ових дана у Трсту. Биле су трке велосипедиста, на којима су дошли и Талијанци из Италије. Да би спријечили ове трке, Словенци су од кола направили барикаде по улицама, ушљед чега је један Талијан пао и јако се повриједио. То је и проузроковало тучу.

Истарски сабор. У четвртак је отворен истарски сабор. Намјесник кнез Хоенлоле саопштио је најприје талијански а онда српски, да је цар именовано посланика д-ра Риза земаљским капетаном, а д-ра Лагињу замјеником земаљскога капетана. Намјесник је онда поздравео сабор, истичући да се проширеним изборним редом хтјело, да и најшири слојеви народа учествују при управи земље. Жели слогу објиву народа на подручју плодноснога економског рада као и међусобног споразума у народним питањима. На то је намјесник представио заступницима савјетника Фабиана као владина замјеника, коме су земаљски капетан и његов замјеник положили заклетву.

Земаљски капетан д-р Ризи заузео је предсједничко мјесто, те се онајприје захвалио на именовану, а онда изрекао намјеснику захвалу на изреченим му похвалама. Нада се, да ће сабор без народнога трвења ријешити поднесене приједлоге, колико потребне за земљу. Закључно је говор са покликом да живи краљ, што је сабор прихватио.

Замјеник земаљскога капетана Лагиња говорио је најприје српски а онда талијански, те се захвалио такође на именовану. Обриче, да ће бити објективан, буде ли волио расправе. — На то су посланици положили заклетву, талијански у свом, а хрватски у свом језику. На то је изабран одбор од седам лица који ће обавити верификацију избора. Будућа сједишња објавиће се писмом.

Споменик хрватском пјеснику. Творцу хрватске химне „Лијепа наша домовино“, Анту пил. Михановићу намјеравају Хрвати да подигну споменик, који ће радили пјесников рођак признати уметник проф. Франгеш. Споменик ће овако изгледати: У дну широког подножја, на које воде стубе, а које еј у облику хемцикла ограда, уздиже се стуб, на коме стоји појрсе пјесника Михановића два пут веће но у природној величини. Око цијеле ограде у облику полукруга биће као згодна декорација великим словима израђен први ред народне хрватске химне: „Лијепа наша домовина, о јуначка земљо мила.“ Ограда ће се завршавати са два у истом мрамору израђена жбуна са природним цвијећем. Цијели споменик биће три метра висок.

Свесловенски савез. У Прагу је образован свесловенски савез, те су ради тога поднесена влади и правила, али, како сад јављају, влада није хтјела та правила да одобри. На тај начин од свесловенског савеза неће бити ништа, јер у Аустрији чак и од витешких друштва презају!

Поглед по свијету

Џавид паша у Цариграду
Џавид паша је напустио Митровицу и од јуче се бави у Цариграду, гдје је оти-

шао, да лично реферише о досадањем свом раду у Арбанији. Овом приликом ће му по свој прилици дати и нова упутства за даљи рад.

Критско питање

Критско питање је још једнако на дневном реду. Односи између Турске и Грчке су се због тога толико заоштрили да врло лако може доћи и до сукоба. И на једној и на другој страни живо раде на ратним припремама. И једни и други гомилају војску на границама, а Грчка по тајно дотура оружје својим људима у Турској и ради на образовању чета.

Шпанија и Мароко

Прије кратког времена урођеници у Мароку напали су на шпањолске раднике код поморске вароши Мелине, те је дошло између Кабила и шпањолске војске до оружаног сукоба. Ражљувени на Шпањолце, урођеници су им објавили свети рат, те је бринуо устанак. Сукоби су већ отпочели и како су Кабили наоружани модерним оружјем, то се држи да ће бити крвавог окршаја. Због тога је послато Шпањолцима поткрепљење како би устанак што прије угушили.

† Дон Карлос

У талијанској варошици Варезу (близу швајцарске границе) умро је претедент шпањолског пријестола Дон Карлос Бурбонски. Живот Дон Карлоса био је врло буран. Цијелог свог вијека борио се да поново задобије шпањолски пријесто својој породици, кога је лишен укидањем т. зв. салског наслједног закона. Године 1829. шпањолски краљ Фердинанд VII. ожени се четврти пут напуљском кнегињом Маријом Кристином. Ова је по сваку цијену хтјела да осигура пријесто својем дјетету, па ма било и женско, те наговори краља, да стави салски наслједни закон, по коме су имали право на пријесто породица француских Бурбона, изван важности, а да поново заведе стари кастилијански наслједни закон, по коме су и женска дјеца имала право на шпањолски пријесто. Године 1830. краљица заиста роди женско дјете, али је т. зв. апостолска странка и даље сматрала Дон Карлоса наслједником шпањолског пријестола. Од тога доба је Шпанија попрште крвава грађанска рата. Одмах по смрти краљевој Дон Карлос тражио је да заузме шпањолски пријесто као краљ Карло VII. Грађански рат отпочео је 1869. године и водио се годинама. Дон Карлос на челу своје јамничке војске у безброј битака тукао са војском шпањолске владе, али први локушаји му осталоше без успјеха. Али Дон Карлос није малаксао. Када је 1872. године видјео, да владавина краља Амедија не позива на чврсто основу, поново развије своју заставу, али га управник Серало убрзо изгна из Шпаније. Послије смрти краља Амедија год. 1873. Дон Карлос поново окуша своју срећу и овог пута с више успјеха. Задобије сву баскиску покрајину, у више крвавих битака потуче краљеву војску и шпањолска влада беше већ у очајању. Тада прогласе краљем Алфонза, сина Краљице Изабеле и год. 1875. генерал Квесада до ноге потуче војску Дон Карлоса. Краљева војска је од то доба једино за другим заузимала покрајине, које је Дон Карлос раније освојио и 1879. Дон Карлос морале са остацима своје војске да пријеђе у Француску. Од тога доба није могао да постигне више никаква успјеха. — Дон Карлос са својом женом Маргитом, књагињом од Парме, има 4 кћери и једнога сина. Од мјесеца маја бавио се са својом породицом у расној талијанској варошици Варези, гдје га је пре неколико дана ударила капаља, а након два дана преминуо. Тијело Дон Карлоса пренеће у Трст. На скрињи му је стављен натпис: „Карло VII. од Шпаније“.

Промјена берлинског уговора

„Pester Lloyd“ доноси: — Између кабинета у Бечу, Риму и на Цетињу воде се преговори ради промјене 29. чл. Берлинског Уговора, којим се сужавао суверенитет, Црне Горе. Сви остали кабинети привољели су се тој промјени, једино је Турска условљавала, да се право слободне пловидбе на Бојани ограничи на трговачке бродове и да се укине забрана подизања угврђења уз обалу Бојане. О тим захтјевима Турске сада се расправља. Аустро-Угарска није тим захтјевима приговарала, па је стога то питање за њу ријешено.

Европска конференција

Питање о сазиву европске конференције опет је искрело на дневни ред. На европску конференцију већ се било у велико заборавило и изгледало је, да од ње неће бити ништа. Питање о сазиву конференције покрене Енглеска. Раније, када су на сазиву конференције радиле Србија и Црна Гора да би се балканско питање средило, од сазива није било ништа, али се сада држи да ће се конференција састати још ове јесени. Она

би имала за задатак да учини измјену Берлинског Уговора. Само енглеска влада предлаже измјену 30 чланова. Члан, који се бави Критом, остао би непромијењен. Чл. 29 би се измјенио.

Промјена на персиском пријестолу.

Из Техерана јављају: Енглеско-руски посланици управили су на све заступнике страних власти шљедеће саопштење: Јучер у јутро дошао је шах Мухамед Али у љетњу резиденцију рускога посланства тражећи и тамо заштиту. Према персиским обичајима му је та заштита дозвољена и особна сигурност зајамчена. Сједињене руске и енглеске чете чувају шаха и његову породицу. Њему су исказане све почести које припадају једном суверену. Над зградом, гдје станује шах и његови вије се енглеска и руска застава. Русија стоји на становишту, да се у унутарње одношаје Персије апсолутно не мијеша.

Тиме што је шах затражио заштиту од енглеског и руског посланства, само се по себи разумије, да се одрекао пријестола.

Народна скупштина састоји се из принчева, племића, свештенства и националистичких вођа и т. д. Коначно именоване регентства биће након сазива парламента. Бивши шах Мухамед Али отићи ће ваљда под руском пратњом у Крим. Из почетка се канило са старим парламентом радити, но та је мисао сасма напуштена, те ће се на основу новог изборног закона привести нови избори.

О сазиву делегација

Угарски пресбиро саопштио је о сазиву овогодишњих делегација ово: У посљедње доба су разне вјести продрле у јавности о сазиву овогодишњих делегација. Ушљед великога материјала, што га је парламент имао да ријеша, а и ушљед посљедне кризе, није влада досијела, да се стави у споразум са аустро-руском владом о програму рада и о термину, када се делегације сазвати имају.

С обзиром да је заступничка кућа овогодишњи прорачун тек у мјесцу јуну ријешити могла, нијесу владе до сада могле ступити у предговор ради сазива делегација. Владе су се до сада споразумјеле да ће у мјесцу септембру споразумјети се о заједничком прорачуну и при том установити термин за сазив делегација.

Из народа

† Јоаким Радичевић

Јављају нам из Зете: Првог јула платио је животом несрећним случајем старјешина манастира Врањине Јоаким Радичевић.

Покојни Јоаким Радичевић рођен је 1881. год. као син сиромашних родитеља. Крштено му је име било Јако. Основну школу свршио је у Голубовцима у Подгорици. Још у раној младости није много марио за свјетски живот него је више нагињао испосничком. Стога угледајући се на првог српског просвјетитеља, напусти родитељски дом и оде најприје у Дајбабе, а одатле у Боку у Рисан (Бању). Ту је провео пуне три године и под руководством свог учитеља оца Дионисија Миковића, чувеног српског књижевника, марљиво се спремао за свети позив калуђерски (подвижнички). Кад се из манастира, по свршеним наукама, кући вратио, имао је највећу жељу, да прими чин, за који се спремао и да постане старшина манастира Врањине, који је обновио Њ. Кр. В. Узвишени Господар Премилостиви Књаз Никола I. Жеља која га је тамо вукла, била је чисто племеничког карактера. Сматрао је за највећу част постати настојатељ манастира, који је (стари, који је посетио обновљени) био столица епископа зетских од времена Св. Саве од Стевана и Ивана Црнојевића, те му се жеља и оствари.

Са Врањине су смртни остаци његови пренесени на Плавницу, гдје је изашло у сусрет свештенство са многобројним народом из цијеле Зете и допратили до куће мајке и браће покојниково у Горицане. Тога дана држали су сванђеља над покојником свештеници: Ристо Поповић, парох вуковачки, Андрија Драговић, парох махалски и Михајло Поповић парох голубовачки. У петак 3. јула слегао се силан свијет из околине и Подгорице да ода покојнику посљедњу пошту, да га до вјечне куће испрати и матери земљи предаде. Горепоменили свештеници држали су опјело. Са покојником се опростили дирљивим говором г. Ристо Поповић парох вуковачки. Од Горицана до Вуковаца пјевало је подгоричко певачко друштво „Бранко“.

Покојни Јоаким окончао је несрећним случајем, о коме нећемо да говоримо пошто се о тој ствари још истрага води. За живота је био човек њежних осјећаја, мирне и тихе нарави. Речито је вршио своју дужност. Радио је и на књижевном пољу и његове су многе пјесме штампа-

не по разним српским листовима, али је још више остало у рукопису, које ће се у своје вријеме јавности, предати. Ја у име омладине наше, која је у њему изгубила ваљаног члана, кличем оцу Јоакиму: „Лака ти, оче Јоакиме, прна земља и вјечан ти спомен међу људима — Амин“.

С. Зетски.

Како земља расвјетљује мјесец?

Недуго прије и након младога мјесеца, кад мјесец изгледа као уски сри, приказује се човјеку, у кога је добар вид, и остали тамни дио мјесеца расвјетљеним, али веома слабијим свијетлом. То свијетло назива се по својој боји „пепелним свијетлом“ мјесечевим. Тај појав примјетили су још древни народи, али нијесу могли схватити узрок његов. Овај појав најприје је правилно разумио Леонардо да Винчи, а касније Кеплер. „Пепелно свијетло“ није ништа друго, него рефлекси свијетла, што га шаље наша земља на онај дио мјесечеве површине, коју не освјетљује сунце. Земља нема своје свијетлости него шаље на мјесец само рефлекси сунчаног свијетла. На тај начин расвјетљује земља мјесечеву ноћ посве тако, како мјесец освјетљује нашу земљу. Кад би на мјесецу било људи, они би земљу видјели у разним фазама, а тај појав морали би тим боље опажати, јер је површина земље од прилике 14 пута већа од површине мјесечевог. Из истог разлога свијетлост, што је земља образује на површини мјесечевој 14 пута је јача од онога мјесечевога свијетла, што га ми примамо и за то је то свијетло, пошто се по други пут образује с површине мјесечевог, још доста јарко за то, да угледамо тамни дио мјесечеве површине. „Пепелно свијетло“ мјесеча је према томе рефлекси свијетла земље, које расвјетљује мјесец; ми то свијетло примамо тако рећи из трећих руку. Свијетло, пролазећи приобито од сунца, пада на земљу, од ове потоне образује се правец и мјесецу и напокон, од мјесеца поновно се образује на земљу, гдје га наше око примамо.

У разна времена, „пепелно свијетло“ мјесеца имаде различитих јакости: прије младог мјесеца оно је у онште јаче него ли касније младог мјесеца. То се тумачи тиме, што поједини дијелови земаљске површине не образују једнако свијетло. Кад мјесец предуго прије младине у јутру сјиди на нежном дијелу неба, добија он од земље свијетло, које поглавито одају копна Азије и Африке, а кад се мјесец, не дуго касније младине, појави на западном дијелу неба, добија свијетло које одају поглавито океани наше земље. Разумије се, да је у првом случају рефлекси свијетлости јаче него у другом.

Недавно је „пепелно свијетло“ мјесечево било поновно истраживано. Повод је томе дало опажање Лумсдена у Торонту, који је примјетио, да се неких дана, примјерице 22. ожујка 1901. „пепелно свијетло“ мјесечево одликовало ванредном интензивношћу. На темељу тога опажања основао је Лумсден теорију, по којој јакост „пепелног свијетла“ мјесечева зависи од стања облачности на земљи. Али Кимбал, а сада и Лоуренс, доказали су, да наоблачност не игра овдје никакве улоге те да осим способности разних дијелова земаљске површине да разво одају свијетло, интензивност „пепелног свијетла“ зависи и од удаљености између земље и мјесеца у дано вријеме. Испоставља се, да „пепелно свијетло“ мјесечево код највеће његове близине к земљи мора бити за 27 постотака снажније него ли код средње удаљености мјесечевог од земље, а кад се мјесец највише удаљи од земље, онда се јакост „пепелног свијетла“ умањује још за 25 постотака. По астрономским подацима произлази, да је дана 21. ожујка 1901. мјесец био највише приближен земљи, што потпуно објашњује појав, што га је примјетио Лумсден.

Како Абдул Хамид сада живи

Четник Фети Беј, турски официр, који у Солуну чува бившега султана, описује како Абдул Хамид сада живи:

Када сам добио из Цариграда налог, да од Султана затражим изручење његових удожака, који су били у разним иноземним банкама, обавијестио сам одмах интенданта Мушини беја о томе и рекао му нека јави Абдул Хамиду, да имам један налог да извршим код њега. Убрзо за тим био сам примљен. Предао сам Абдул Хамиду налог и препоручио му, да изручи новач.

„Како јамство пружате ми, ако послушам ваш савјет? Хггио бих да ми јамчите особну слободу и будућност мојој дјети“.

Одговорио сам, да је будућност његове дјете осигурана, а његову особну слободу да не дозвољава за сада државни интерес.

„Будућност, рекох му, зависи од вас и о осјећајима које исказете новој влади“. Након кратког времена затражи рок за промишљавање.

Сутрадан ме је позвао, па ми предао готове листове за банак. Листови су били отворени. Од мене је затражио он потврду, да сам листове примам. Томе сам се одмах одазвао.

Султан ме је обичавао примити врло љубезно. Чим бих ја ушао, он би устао, поздравио ме на турски. Затим би био и позвао ме, да сједнем уз њ на столицу.

Ја га у осталом видим само онда, када имам код њега каквог посла. Обично општим с њим само посредовањем интенданта.

Абдул је Хамид врло радознао. Чим сазна, да сам ја у вили, пошаље ми по интенданту мноштво питања о Цариграду, новом Султану, Солуну, војсци и т. д.

Од 25. маја добија и новине и то: „Танин“, „Сабах“ и „Јени Газету“. Иноземне листове још не добија.

Страх од смрти гњави га непрестано. Чим се међутим, да се по мало примирује. Почне по мало свађати да му нико не ради с животу. Пред 3 или 4 дана јако се престашио, кад је чуо у близини виле неколико пушчаних хитаца. Умириши смо га тако, да смо га убједили, да су ово метци из пушке једнога дјечака, који је пуцао на врашце.

Султан је сад мање узрујан и мање нервозан. Кад је пред неколико дана узалуд чекао на неке особе, које је замолио да дођу к њему, исцрва је бјеснио. „Они ме хоће подлагати страхом, досадом и лукавама морити, викао је сав изван себе. „Овдје нијесам никако спреман и са собама готово и не има покушња. Ако нешто затражим, обећају ми, али ријечи не држе“.

Он протестира и проти оних 1000 турских фунти (25.000 круна), које му мјесечно дају, што да му није доста.

„Све су му узели и одијела чак“.

Онда би опет говорио о великим својтама, које је дао својој браћи Мурату и садашњем султану Мехмеду. У султанове одаје не налази нико Приновијела се да он шеће по собама, завиркује на прозоре и да непрестано пуши. Не ради ништа.

За себе се јако брине. Редовно даје да му се бојачице брада и коса. Лице му је увијек брижно наминикано, па му изгледа још свежа и ружичаста.

Дневне новости

Господар на Ловћену. Њ. Кр. В. Књаз Господар се бави од јуче са Њ. В. Књазом Петром на Ловћену, гдје се, због љетних жега, налази војска у логору.

Улцињ као бања. Наш лијепо и љековито Улциње све више скреће пажњу на се због својих љековитих бања. У њему су почели да долазе не само домаћи, него и са стране, а нарочито из Србије. Како је Улцињ неоспорно најбоља тачка на Јадрану, то би добро било да се поради на унапређењу његову, као год и на то, да се свијет са стране што више заинтересује за њ.

Дан уставности. У Турској је 10. јула на свечан начин прославиљен дан уставности. На овој великој свечаности узели су учешћа и многи наши људи. Као што нам са границе јављају, по нарочитом позиву они су тога дана пријешли границу и са Османлијама провели тај дан. Наш погранични комесар на Андријевици био је тога дана са главарима у Баране, гдје је врло пријатно примљен и угошћен.

Читуља. На Цетињу је у понедељак преминула Видосава, кћи г. командира Стева Вукотића, сурруга г. Перка Марковића, чиновника министарства финансија, а јуче је предата матери земљи у присуству многобројног одабраног грађанства цетињског. Опјело је извршено у влашкој цркви у пратњи пјевачког друштва. — Лака јој земља!

Поштански биљети. Питање о биљетима за подвоз поштанским

аутомобилима није уређено онако како би требало и како би одговарало стварној потреби. На Цетињу се практикује, да се за биљет дође дан раније и да првијенство имају они који први дођу у очи дана путовања. То је, у неколико, и у унутрашњости. У Котору је сасвим другаче. Тамо се биљети заузимају за читаву недјељу раније и такав је распоред учињен, да се због тога путници јако ометају. А све је то на штету правилног и редовног саобраћаја, те би требало ово питање регулисати тако, да правила о издавању биљета важе за све поштанске станице једнако и да се строго примјењују, а не као до сада, како ко стигне. Истицући то, молили бисмо, да се пропишу и предаду јавности у најкраћем времену упуства о издавању поштанских биљета како би наш путнички свијет био обавијештен и знао се према томе управљати, како не би, као до сада, због замршталости око биљета и трошног и дангубио очекујући на мјесто по неколико дана.

Велика врућина. Назад неколико дана настале су такве велике врућине и силне припеке, да је ваздух постао загушљив. Овакве силне жеге и врућине се скоро не памте на Цетињу. Па и ноћи су постале загушљиве и ако су на гласу биле љегње ноћи на Цетињу са своје пријатне свјежине. Исто су тако велике жеге и унутрашњости, а нарочито су силне у Подгорици, Ријеци и Виру, да се силно подносити могу.

Прашина. Цетиње је, услед великог колског и аутомобилског саобраћаја, обвила тешка прашина, да су се кровови по кућама забилежили, а улицама се силом пролазити може. Зато би надлежни требали да се постарају, да се ова прашина умањи ако не полијсвањем улица, а оно наредбом, да кола пролазе лакшим темпом и само споредним улицама.

Суша. Како што нам јављају из свију крајева наше земље, настала је у цијелој земљи таква суша, да не бити од врло велике штете по усјеве. Сунце све више прежиже, те ако не буде скоро кише плодови ће бити силно оштећени.

Скупоћа. Многи путници, а нарочито странци жале се на силну скупоћу по путничким каванама. Цијене су несразмјерне тако, да се осјећа стварна потреба, да се цијене од стране надлежних власти утврде како би се стало на пут једном за свагда произвољном наплаћивању пића и јестива и како се не би свијет због тога одбијао од наше земље. Кад већ сами појединци не увиђају да врло рђаву услугу чине и себи и земљи високи цијенама, онда би требале власти да се о томе побрину али тако, да нити путници буду глобљени, нити продаваоци да су на изгубу. Нарочито на ово би требало обратити пажњу на мјеста гдје је највећи саобраћај путника, а то је на путу Цетиње — Котор.

Стјечај за наставнике. Државној гимназији и богословско-учитељској школи потребна су пет наставника и то: два наставника за математику као главни предмет и природне науке као споредни — један за гимназију у Подгорицу, други за богословско-учитељску школу; два наставника за славистику као главни предмет — један за Подгорицу, други за Цетиње и један наставник за класичну филологију за Цетиње. Пријаве се примаму до 1. августа.

„Тајне“ кинематографа

Кинематограф је дан данас освојио цијелу читав свијет. Не само да кинематографских казалишта имаде у великим градовима, већ се може наћи и у малим градићима, трговинићима, на бродовима, у ресторанијама, приватним кућама итд. И док човјек гледа оне слике: сад комичне сцене, сад драме и трагедије из живота, и не помисли, каквим се погубљеним и животним опасностима излажу особе, које приказују разне слике, да их апарат сними. Прошлог се мјесеца код Мендона у Француској акробат Отхреб, за неке комичне сцене, утопио. Једнако се мало не догодило недавно једној америчкој кинематографској глумици мис Флоренце Турнер, члану кинематографског позоришта, које броји 13 сталних глумача.

Колика је разлика између обичног позоришта и кинематографског. Код првога је све илузија. Кад се на позорици у трагедији бана глумица са трећег сирта, тај је тај понор и истину дубок једва метар. Или ако се приказује бродолом, све је од платва; и брод и морски валови и греде — без капи воде. Кинематографски пак апарат тражи посвеманитији реализам. Сцене на води и у води морају се одвијати у првој води, ако хоће да постигну своју сврху. Пожар трокатнице и спавање становника изванних, мора се исцарати на правој кући, с пламеном, димом, бачањем с прозора, микар је доље равнате платва. Код кинематографа није као код позоришта, гдје вјешта рука режисера различитим механичким варкама и сивара слике и сцене, већ кинематограф доноси слике с посве реалном сценеријом. И баш услед тога долазе чланови кинематографског позоришта често пута и у животну опасност.

И споменути г-ђица Турнер више је него једанпут гледала смрти у очи, изводећи сцене и вратоломне приказе за кинематографске снимке. Ево једног примјера: Овога прољећа, док још није било топлог сунчаног свијетла, имаде се одиграти једна драма из приморског живота. Нека млада жена, с дјететом у наручју, буде за бурне ноћи привезана о греде скршене лађе, бачена на обалу, гдје ју млади рибари спасавају од гладне и студене и сву ослабљену доживљу к животу.

Једног мрачног и облачног прије подна крене читаво друштво к обали близу Брингхтона. Мис Турнер у отрпаном и издераном руку, узне тобожње дјете (реквизит позоришта) полетје на импровизирану сплав, гдје буде свезана и одтиснута у валове. Сплав се држали узетима четири човјека из чамаца, дакако ужета под водом, а све изван дохвата кинематографске слике. У овој драми судјелујући очадно се бораху с валовима, да спасу бродоломце. Све се чинило, да ће већ лијено успјети, кад један од оне четворице људи, што су држали сплав, скочи у морску пјену, да доегне сплав. Бијесно га стаде управитељ грити, да ће цијелу снимку покварити. „Уже сам изгубио!“ одбрава овај. У тај час као да је уједанред оживјела жена, досад у привидној безсвесности лежећи. Бацивши дијете од себе, баши се у валове, да плива. Од страха студени, и шума валова, стаде се топнати.

„За Бога, људи, чамац!“ викане здвојно управитељ, ламајући рукама. Онесвијешћене дјевојке нестане једанпут у валовима, нестане и не други и трећи пут с површине. Сви поскачу на то у море, да ју спасе, што им је и успјело. Донесе је на копно и дотле ју повраћаху животу, док није кроз подгласно запитала: „Зар ћемо морати изнова све опетовати?“

Према мис Турнер једва једвине спасоше од смрти, ипак се за који дан смирила, да понови странцу драму на мору. Свога је шефа шаљиво прекорила, што није пустио да се цијо приказ сними за кинематограф, јер би барем била слика још вјерија... Пригодом репрize сцена је извртно успјела.

Оваки догађаји нијесу ријетки, а како су данас већ тако различите слике, што се изналажу у кинематографу, тако су различите и разне животне опасности, којима су изврнути глумци и глумице кинематографа.

Код комичних слика, које се збивају на позорици с кулисима, а јоште више изван, на улици, пољу, на крову итд. — има такође примјера о незгодама, што се том пригодом десе.

За „Цетињски Вјесник“ најбоље се претплатити код поште.